

Seat No. : _____

OF-101

October-2025

B.Com., Sem.-VI

CE-303 : Management Accounting – II

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. સન લિમિટેડની એક પેદાશની પ્રમાણિત મિશ્રણની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

14

માલસામાન	પ્રમાણિત મિશ્રણ (કિગ્રા)	કિલોગ્રામ દીઠ પ્રમાણિત ભાવ
P	200	5
Q	80	4
R	120	10

બગાડનું સામાન્ય પ્રમાણ દાખલ કરેલ એકમોના 10% જેટલું છે. જેની કોઈ ભંગાર કિંમત ઉપજતી નથી. ખરેખર ઉત્પાદન 28,800 કિલોનું થયું. ખરેખર માલ સામાનના વપરાશ અને પડતરની માહિતી નીચે મુજબ છે :

માલસામાન	ખરેખર મિશ્રણ (કિગ્રા)	કિલોગ્રામ દીઠ ખરેખર ભાવ
P	16,640	5.50
Q	6,720	3.75
R	10,240	9.50

નીચેના વિચલનો શોધો :

- (1) માલસામાન ખર્ચ વિચલન
- (2) માલસામાન ભાવ વિચલન
- (3) માલસામાન વપરાશ વિચલન
- (4) માલસામાન મિશ્રણ વિચલન
- (5) માલસામાન ઉપજ વિચલન

અથવા

1. વસ્તુ 'A'ના પ્રમાણિત કામદાર કલાકો અને દરની માહિતી નીચે મુજબ છે :

14

કામદારો	એકમ દીઠ (કલાક)	કલાક દીઠ દર ₹	કુલ ₹
કુશળ	10	5.00	50.00
બિન કુશળ	12	6.00	72.00
અર્ધ કુશળ	8	7.00	56.00
			178.00

ખરેખર વિગત : ખરેખર ઉત્પાદન 10,000 એકમો

કામદારો	કલાકો	કલાક દીઠ દર ₹	કુલ ₹
કુશળ	96,000	6.00	5,76,000
બિન કુશળ	1,20,000	5.50	6,60,000
અર્ધ કુશળ	82,000	6.00	4,92,000

નીચેના વિચલનોની ગણતરી કરો :

- (1) મજૂરી ખર્ચ વિચલન (2) મજૂરી દર વિચલન
(3) મજૂરી પેટા કાર્યક્ષમતા વિચલન (4) કામદાર મિશ્રણ વિચલન

2. નીચે આપેલ માહિતી પરથી વેચાણના વિચલનો શોધો :

14

- (1) વેચાણ મૂલ્ય વિચલન (2) વેચાણ કિંમત વિચલન
(3) વેચાણ જથ્થા વિચલન (4) વેચાણ મિશ્રણ વિચલન
(5) વેચાણ પેટા જથ્થા વિચલન

વસ્તુ	પ્રમાણ		ખરેખર	
	જથ્થો (એકમો)	એકમ દીઠ વેચાણ ભાવ ₹	જથ્થો (એકમો)	એકમ દીઠ વેચાણ ભાવ ₹
X	1000	30	800	30
Y	2000	16	1200	18
Z	5000	4	2000	3.60
	8000		4000	

અથવા

2. મૂન લિમિટેડ છેલ્લા ઘણાં સમયથી પ્રમાણિત પડતરની પદ્ધતિ અપનાવે છે. માર્ચ-2024ના માસ માટેની માહિતી નીચે પ્રમાણે છે :

14

વિગત	અંદાજિત	ખરેખર
ઉત્પાદન (એકમોમાં)	15,000	16,250
કામના કલાકો	15,000	16,500
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ (₹)	22,500	25,000
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ (₹)	30,000	34,000
કામકાજના દિવસો	25	26

જરૂરી પરોક્ષ ખર્ચના વિચલનોની ગણતરી કરો.

3. સ્ટાર લિમિટેડ નવું યંત્ર ખરીદવા માંગે છે. બન્ને યંત્રો ₹ 16,00,000ની કિંમતના એક એવા પ્રાપ્ય છે. દરેક યંત્રનું અંદાજિત આયુષ્ય 5 વર્ષ છે. ભંગાર કિંમત ₹ 80,000 છે. કંપનીનો અપેક્ષિત વળતરનો દર 12% છે. કરવેરાનો દર 50% છે. બન્ને યંત્રોની ઘસારો અને કરવેરા પહેલાની અંદાજિત કમાણી નીચે પ્રમાણે છે :

14

વર્ષ	A	B
1	10,40,000	8,80,000
2	8,00,000	10,40,000
3	6,40,000	6,40,000
4	5,60,000	4,80,000
5	4,00,000	5,60,000

નીચેની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરી સૌથી નફાકારક યંત્ર પસંદ કરો :

- (1) પરત આપ સમય (2) સરેરાશ વળતરનો દર
(3) યોજાનું વર્તમાન મૂલ્ય (4) નફાકારકતાનો આંક

વાર્ષિક 12% વટાવ પરિબળે ₹ 1નું વર્તમાન મૂલ્ય પ્રથમ 5 વર્ષ માટે અનુક્રમે 0.893, 0.797, 0.712, 0.636, 0.567.

અથવા

3. (1) મૂડી બજેટનો અર્થ સમજાવી તેનું મહત્ત્વ ચર્ચો. 7
(2) મૂડી બજેટ માટે આંતરિક વળતરનો દર સમજાવો. 7

4. ખલુટો લિમિટેડ નીચેની માહિતી પૂરી પાડો છે :

14

વર્ષ	વેચાણ (₹)	વેચાણ પડતર (₹)
2023	4,00,000	4,30,000
2024	6,00,000	5,50,000

ઉપરની માહિતી પરથી નીચેનાની ગણતરી કરો :

- (1) નફા જથ્થાનો ગુણોત્તર
- (2) સ્થિર ખર્ચ
- (3) 2024ના વર્ષ માટે ચલિત ખર્ચ
- (4) સમતુલ્ય બિંદુ (₹)
- (5) જ્યારે ₹ 10,000ની ખોટ હોય ત્યારે વેચાણ
- (6) ₹ 6,00,000ના વેચાણે સલામતીનો ગાળો

અથવા

4. સીમાંત પડતર માટે નીચેના ખ્યાલ સમજાવો :

- (1) ચાવીરૂપ પરિબલ
- (2) વૈકલ્પિક પડતર

7

7

5. યોગ્ય જવાબ પસંદ કરો : (ગમે તે સાત)

14

- (1) મજૂરી નિષ્ક્રિય સમય વિચલન હંમેશા _____ હોય.
(a) પ્રતિકૂળ (b) અનુકૂળ
(c) નિયંત્રિત (d) અનિયંત્રિત
- (2) માલ-સામાન પેટા વપરાશ વિચલન = _____.
(a) પ્રમાણ ભાવ (પ્રમાણ જથ્થો – સુધારેલ પ્રમાણ જથ્થો)
(b) સુધારેલ પ્રમાણ ભાવ (પ્રમાણ જથ્થો – ખરેખર જથ્થો)
(c) પ્રમાણ ભાવ (ખરેખર જથ્થો – પ્રમાણ જથ્થો)
(d) સુધારેલ પ્રમાણ ભાવ (ખરેખર જથ્થો – પ્રમાણ જથ્થો)
- (3) પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિ એ પ્રમાણ પડતરની તૈયારી અને _____ સાથેની તુલના અને _____ વિશ્લેષણ છે.
(a) ખરેખર પડતર, વિચલન (b) વિચલન, સીમાંત પડતર
(c) સીમાંત પડતર, વિચલન (d) વિચલન, ખરેખર પડતર
- (4)

	અંદાજિત	ખરેખર
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ ₹	₹ 40,000	₹ 38,000
કામદાર કલાકો	4,000	4,100
ઉત્પાદન (એકમો)	2,000	2,100

ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ કાર્યક્ષમતા વિચલન નીચે પ્રમાણે હશે :
(a) 2,000 (અનુકૂળ) (b) 2,000 (પ્રતિકૂળ)
(c) 1,000 (અનુકૂળ) (d) 1,000 (પ્રતિકૂળ)
- (5) જો ખરેખર સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ, અંદાજિત સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચથી વધુ હોય તો, _____ વિચલન ઉદ્ભવે છે.
(a) અનુકૂળ બજેટ વિચલન (b) પ્રતિકૂળ જથ્થા વિચલન
(c) પ્રતિકૂળ બજેટ વિચલન (d) અનુકૂળ જથ્થા વિચલન

- (6) આંતરિક વળતરનાં દરની પદ્ધતિ _____ તરીકે પણ ઓળખાય છે.
- (a) વળતરનાં દરની પદ્ધતિ
 (b) સમય મૂલ્ય પદ્ધતિ
 (c) સમય આધારિત વળતરનાં દરની પદ્ધતિ
 (d) ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ
- (7) યોજાનું વર્તમાન મૂલ્ય “શૂન્ય” દર્શાવે છે કે યોજના _____
- (a) અસ્વીકાર્ય છે. (b) નફાકારકતાનો આંક 1 થી વધુ છે.
 (c) નફાકારકતાનો આંક 1 છે. (d) નફાકારકતાનો આંક 1 થી ઓછો છે.
- (8) વટાવ અવયવ કઈ પદ્ધતિમાં સૌથી વધુ જરૂરી છે ?
- (a) પરત આપ સમય (b) યોજાનું વર્તમાન મૂલ્ય
 (c) સરેરાશ વળતરનો દર (d) શેર દીઠ કમાણી
- (9) ક્ષણો = _____.
- (a) વેચાણ કિંમત + ચલિત ખર્ચ
 (b) સ્થિર ખર્ચ + નફો
 (c) સ્થિર ખર્ચ + ચલિત ખર્ચ
 (d) વેચાણ ખર્ચ – સ્થિર ખર્ચ
- (10) નફો શોધવા માટે નીચેના પૈકી કયું ખોટું છે ?
- (a) નફો = ક્ષણો – સ્થિર ખર્ચ
 (b) નફો = વેચાણ – ચલિત ખર્ચ
 (c) નફો = વેચાણ – પડતર
 (d) નફો = વેચાણ – (સ્થિર ખર્ચ + ચલિત ખર્ચ)
- (11) જો નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર 50% હોય, સલામતીનો ગાળો 30% હોય અને વેચાણ ₹ 10,00,000 હોય તો સમતુલ્ય બિંદુ ₹ _____ થશે.
- (a) 7,00,000 (b) 3,00,000
 (c) 5,00,000 (d) 8,00,000
- (12) સલામતીનાં ગાળાનાં વેચાણમાંથી મળતો ક્ષણો = _____.
- (a) નફો (b) સ્થિર ખર્ચ
 (c) ચલિત ખર્ચ (d) નુકસાન

OF-101

October-2025

B.Com., Sem.-VI**CE-303 : Management Accounting – II****Time : 2:30 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. A standard mix of a product of The Sun Ltd. is as follows :

14

Material	Standard Mix kg.	Standard Price per kg.
P	200	5
Q	80	4
R	120	10

The standard loss is estimated at 10% of units introduced. There is no scrap value.

Actual output of product was 28,800 kgs.

Actual consumption and cost of goods were as follows :

Material	Actual Mix kg.	Actual Price per kg.
P	16,640	5.50
Q	6,720	3.75
R	10,240	9.50

Find out the following variances :

- (1) Material cost variance
- (2) Material price variance
- (3) Material usage variance
- (4) Material mix variance
- (5) Material yield variance

OR

1. Standard labour hours and rate of production of Article A is given below :

14

Labour	Per Unit (Hour)	Rate per hour ₹	Total ₹
Skilled	10	5.00	50.00
Unskilled	12	6.00	72.00
Semi-skilled	8	7.00	56.00
			178.00

Actual performance : Actual production 10,000 units

Labour	Hours	Rate per hour ₹	Total ₹
Skilled	96,000	6.00	5,76,000
Unskilled	1,20,000	5.50	6,60,000
Semi-skilled	82,000	6.00	4,92,000

Calculate the following variances :

- (1) Labour cost variance (2) Labour rate variance
 (3) Labour Sub-efficiency variance (4) Labour mix variance

2. Find out the sales variances from the information given below : 14

- (1) Sales value variance (2) Sales price variance
 (3) Sales volume variance (4) Sales mix variance
 (5) Sales sub-volume variance

Item	Standard		Actual	
	Quantity Units	Sales Value per Unit ₹	Quantity Units	Sales Value per Unit ₹
X	1000	30	800	30
Y	2000	16	1200	18
Z	5000	4	2000	3.60
	8000		4000	

OR

2. Moon Ltd. is having standard costing system in operation for quite some time. 14
 The following data relating to the month of March 2024 is available from the cost records :

Particulars	Budgeted	Actual
Output (in units)	15,000	16,250
Operating hours	15,000	16,500
Fixed overheads (₹)	22,500	25,000
Variable overheads (₹)	30,000	34,000
Working days	25	26

You are required to work out the relevant overheads variances.

3. Star Ltd. wants to purchase a new machine. Two machines are available each at ₹ 16,00,000. Each machine has estimated life of 5 years. Scrap value is of ₹ 80,000. Expected rate of return is 12%. 14

Tax rate is 50%. Earning before depreciation and taxes for both the machines is as under :

Year	A	B
1	10,40,000	8,80,000
2	8,00,000	10,40,000
3	6,40,000	6,40,000
4	5,60,000	4,80,000
5	4,00,000	5,60,000

Select the most profitable machine using following methods :

- (1) Pay back period (2) Average rate of return
 (3) Net present value (4) Profitability index

Present value of ₹ 1 at annual 12% Discount factor for first 5 years is 0.893, 0.797, 0.712, 0.636, 0.567 respectively.

OR

3. (1) Explain meaning and importance of Capital budgeting. 7
 (2) Explain Internal Rate of Return for Capital budgeting. 7

4. Pluto Ltd. provides following information : 14

Year	Sales (₹)	Sales Cost (₹)
2023	4,00,000	4,30,000
2024	6,00,000	5,50,000

From the above information, calculate the following :

- (1) Profit volume ratio
- (2) Fixed cost
- (3) Variable cost for the year 2024
- (4) Break even point (₹)
- (5) Sales, when loss of ₹ 10,000
- (6) Margin of Safety at Sales of ₹ 6,00,000.

OR

4. Explain the following for marginal costing :

- (1) Key factor 7
- (2) Opportunity cost 7

5. Select the appropriate answer : (Any seven) 14

- (1) Labour Idle Time Variance will always be _____.
  - (a) Adverse
  - (b) Favourable
  - (c) Controllable
  - (d) Uncontrollable
- (2) Material Sub-usage Variance = _____.
  - (a) $SP(SQ - RSQ)$
  - (b) $RSP(SQ - AQ)$
  - (c) $SP(AQ - SQ)$
  - (d) $RSP(AQ - SQ)$
- (3) Standard costing is the preparation of standard cost and their comparison with _____ and the analysis of _____.
  - (a) Actual costs, Variances
  - (b) Variances, Marginal costs
  - (c) Marginal costs, Variances
  - (d) Variances, Actual costs
- (4)

	Budgeted	Actual
Variable overheads	₹ 40,000	₹ 38,000
Labour hours	4,000	4,100
Production (Units)	2,000	2,100

The variable overhead efficiency variance will be as under :

  - (a) 2,000 (F)
  - (b) 2,000 (U)
  - (c) 1,000 (F)
  - (d) 1,000 (U)
- (5) If actual fixed overhead is greater than the budgeted fixed overhead, then ____ variance arises.
  - (a) Favourable budget variance
  - (b) Adverse volume variance
  - (c) Adverse budget variance
  - (d) Favourable volume variance

- (6) Internal rate of return method is also known as _____.
- Rate of return method
  - Time value method
  - Time adjusted rate of return method
  - Weighted average method
- (7) A 'zero' net present value indicates that project :
- is unacceptable
  - has profitability index more than one
  - has profitability index one
  - has profitability index less than one
- (8) Discount factor is highly necessary in _____.
- Pay-Back Period
  - Net Present Value
  - Average Rate of Return
  - Earning Per Share
- (9) Contribution = _____.
- selling price + variable expenses
  - fixed expenses + profit
  - fixed expenses + variable expenses
  - selling expenses – fixed expenses
- (10) Which is wrong from the following to find out profit ?
- Profit = Contribution – Fixed cost
  - Profit = Sales – Variable cost
  - Profit = Sales – Cost
  - Profit = Sales – (Fixed cost + Variable cost)
- (11) If profit volume ratio is 50%, margin of safety is 30% & sales is ₹ 10 Lacs, then break-even point will be ₹ _____.
- 7 Lakhs
  - 3 Lakhs
  - 5 Lakhs
  - 8 Lakhs
- (12) A contribution received from sales at margin of safety = _____.
- Profit
  - Fixed cost
  - Variable cost
  - Loss